

Milí čitatelia,

redakcia časopisu *Onkológia* sa vám každoročne snaží prinášať nové rubriky, ktoré svojimi aktuálnymi odbornými informáciami môžu obohatiť váš profesionálny rozhľad v medicínskej oblasti. Ani v tomto – už ôsmom – ročníku to nebude inak. Na stránkach tohtoročného vydania by sme vám okrem iného pozoruhodného obsahu radi predstavili **tému výživy** ako jednu z kľúčových súčastí onkologického sveta, ktorá niekedy až intenzívne zasahuje do života každého pacienta postihnutého nádorovým ochorením. Veríme, že prierez článkov z tejto problematiky sa stane pútaťou a odborne zdatnou náplňou časopisu.

Výživa v kontexte onkologického pacienta – úvodné slovo

Voda, vzduch s kyslíkom, potrava... tri základné predpoklady života. Živý organizmus si aktívne udržuje vnútornú rovnovahu oproti nárokom prostredia. Človek ako súčasť živočíšnej ríše (stavovec – cicavec – primát – homo – *Homo sapiens*), ktorý disponuje vedomím a myslením odlišujúcim ho od ostatných živočíchov, si postupne vytvoril symbolické významy pre jedlo, pitie a dýchanie.

Stravovanie, stolovanie pri jedle, rozhovory o jedle a pití sú dôležitým sociálnym symbolom pre všetkých ľudí.

Ukončenie príjmu potravy – hladovanie – býva jedným z posledných dostupných protestov proti bezpráviu, ktorým človek dokazuje, že za právo a pravdu chce položiť život.

Nemožnosť jesť pri nadbytku potravy v našom okolí sa považuje za jeden z najhorších príznakov choroby. Dôležitosť príjmu potravy sa symbolicky oddeľuje od závažnosti život ohrožujúceho ochorenia až tak, že znovunastolenie akého-takého príjmu sa považuje za nádej na návrat zdravia.

Zrejme aj preto majú úspech medzi chorými a najmä medzi ich rodinnými príslušníkmi najrozmanitejšie „doplňky výživy“, ktorých farebné škatuľky zdobia pulty lekární, drogérií, predajní potravín a supermarketov. Najviac priťahujú pozornosť prípravky „modulujúce imunitnú odpoveď“. Aj v základnom výskume sa hľadajú také súčasti výživy, ktoré spolu s protinádorovou liečbou môžu zvrátiť krehkú rovnovahu medzi nádorom a človekom v prospech človeka.

Klinická onkológia ako odbor už dávno nemôže existovať bez podpornej starostlivosti, kto-

rá zahŕňa všetky spôsoby zvládnutia nežiaducich a niekedy aj život ohrožujúcich komplikácií tak, aby komplexná liečba nevedla k smrti pacienta skôr ako neliečené ochorenie.

Podpornou liečbou v onkológii, pri operáciách, rádioterapii a chemoterapii je aj liečebná výživa. Rôzne typy nádorových ochorení vytvárajú na organizmus rôzne nároky. Mnohé solídne tumory pri metastázovaní spôsobujú také zmeny v hostiteľskom organizme, ktoré vedú k syndrómu anorexie – kachexie. Niektoré sa správajú ako nenápadní vtreľci vnútorného prostredia len pozvoľna. Väčšina hematologických malignít nevyvoláva v organizme spočiatku žiadne príznaky nedostatku potravy alebo zmien v metabolizme.

Liečebné postupy tiež prechodne zvyšujú ešte viac nároky na dodávanie kyslíka, vody a živín a prechodne treba podávať aj parenterálnu výživu.

Najzjavnejšie sú výživové potreby organizmu pri rozsiahlych operačných výkonoch. Najlepšie výsledky sa dosiahnu vtedy, keď nemá organizmus záťaž inými ochoreniami, napríklad kardiálnym, renálnym, hepatálnym, a keď je pred operáciou aj dobre živý. Metastatické ochorenia sa však už od klinického začiatku prejavujú nechutenstvom a úbytkom hmotnosti. Chorý je pripravovaný na operáciu v štádiu zvýšených nutričných nárokov.

Podobne je to u pacientov, kde nie je možná žiadna operácia a liečba sa začne chemoterapiou. Ak je liečba účinná, nádor sa na všetkých miestach zmenší, začne lepšie fungovať pečeň a ustúpia príznaky syndrómu anorexie – kachexie.

Kuratívna rádioterapia, prípadne rádioterapia s paliatívnym zameraním spôsobuje odumieranie nádorových buniek a primeranú reakciu organizmu jednak na radiačnú záťaž, a jednak na nutnosť „odpratávania“ nekrotických tkanív. Prechodne spôsobuje aj nechutenstvo až nevoľnosť.

V onkológii, ale aj v iných špecializáciách medicíny pozorujeme návrat konceptu tzv. personalizovanej medicíny. Tento návrat je logický pri pokrokoch vo výskume ľudského genómu a môže znamenať zmeny v diagnostike, liečbe aj v prevencii mnohých ochorení vrátane onkologických. Toto poznanie nám rozrušilo pohľad na celostnosť onkologickej diagnózy: hľadanie jednej príčiny a jedného lieku. Hľadáme odpoveď na otázku, či genetická informácia v hĺbke dispozície pacienta alebo nádoru nám pomôže lepšie, účinnejšie a bezpečnejšie pre pacienta riešiť na symptómovom povrchu to, čo riešime aj dnes.

Témou roka sú pokroky v enterálnej výžive onkologických pacientov aj s ohľadom na možnosť prispieť k lepším výsledkom protinádorovej liečby.

Hlavný odborný garant:

MUDr. Kristína Krížanová

Klinika klinickej onkológie, oddelenie paliatívnej medicíny NOÚ Bratislava



Viac informácií nájdete na

www.onkologiapreprax.sk